Současná úprava sociálních služeb oproti stavu před přijetím ZSS doznala mnohých změn a troufnu si tvrdit, že z celkového hlediska došlo ke zlepšení stavu. Především původní roztříštěnou a nepřehlednou úpravu nahradil samostatný komplexní přepis, což přispělo k mnohem lepší orientaci v právech a povinnostech dotčených osob. Zároveň bylo poskytování sociálních služeb postaveno na jasné a přehledné základy. Např.: Zavedením registrace se vyjasnila otázka kdo a za jakých předpokladů může poskytovat

50 § 6 odst. 1 zákona 235/2004 Sb o DPH
51 Zákon 338/1992 Sb.
sociální služby, zákon obsahuje definici a katalog typů sociálních služeb, zákon vyjasnil mnohá práva a povinnosti poskytovatelů i uživatelů služeb.
Důležitým pozitivem je i deklarování nových hodnotových východisek. Především ZSS požaduje dodržování standardů kvality služeb a umožňuje jejich kontrolovatelnost, dále položil důraz na práva klienta jako osoby jejíž vůle je určující při výběru služby i v průběhu jejího poskytování. Sociální služby by měli rozvíjet aktivitu a zájem klienta, nejen o něj pečovat jako o pasivní objekt jejich snažení. S tím souvisí i nové financování pomocí příspěvku na péči, které umožňuje uživateli si sám vybrat a koupit službu kterou potřebuje. Zvyšuje se tím také kredit uživatelů v očích poskytovatelů. Obsahem jak také důraz na ochranu lidských práv a důstojnosti uživatelů. Dalšími pozitivy zákona je i odklon od jednostranné preference ústavní péče, nebo zrovnoprávnění státních a nestátních poskytovatelů, při žádaní o dotace z veřejných rozpočtů.
Za více jak dva roky fungování nové úpravy se však již stihli ukázat i její mnohé nedostatky. Problémy jsem osobně rozdělil do dvou skupin. První skupina problémů souvisí s nedotaženosti některých ustanovení zákona a někdy i celých jeho koncepcí. Jde např.: o taxativní seznam typů sociálních služeb, které neumožňuje rozšíření a do kterého je někdy těžké konkrétní službu napasovat, nebo příliš stručnou a v podstatě nedostatečnou úpravu inspekce sociálních služeb. V oblasti financování působí poskytovatelům potíže především dotace, které jsou nenárokové a je třeba o ně každý rok žádat znovu. Poskytovatelé také upozorňují na nepoměr mezi povinnostmi plynoucími ze zákona a nedostatkem finančních prostředků, které často nedostačují na svědomité plnění všech zákonných povinností.
Druhá skupina problému souvisí s tím, že mnohé pozitivní důrazy zákona a vyhlášky nejsou v praxi naplňovány, nebo jsou naplňovány jen formálně. Nejvíce se tento problém objevuje v souvislosti se standardy kvality, které mají mnozí poskytovatelé jen na papíře ale v každodenní činnosti nemají zájem opustit své zajeté koleje, nebo prostě nevědí jak správně standardy na konkrétní situaci aplikovat. Zákon ani kontrola dodržování jeho ustanovení totiž nemohou suplovat odpovědný a motivovaný přístup poskytovatelů jejich zaměstnanců, a dalších zainteresovaných osob.
Na závěr je snad účelné shrnou několik trendů, které se v současné době projevují v sociálních službách v Evropě a je potěšující že současná česká úprava už mnohé z nich také reflektuje. V současné době může sledovat např. tyto trendy:
1. Princip reintegrace uživatelů sociálních služeb zpět do společnosti nebo alespoň podpora jejich co největší soběstačnosti. Klienti by měli být vedeni k aktivitě a zájmu o řešení své nepříznivé situace. S tím souvisí princip rovnosti šancí, respektive

vyrovnávaní šancí znevýhodněných osob
2. Důraz na lidská práva klienta a jeho důstojnost.
3. Všeobecné ustupování od ústavní peče všude kde je to možné a s tím související rozvoj služeb, které umožňují zůstat klientovy v jeho přirozeném prostředí.
4. Neustálé rozšiřování a specializování druhu sociálních služeb. Je to především zásluhou neziskových organizací, které dokážou flexibilně reagovat na potřebu sociálních služeb společností. V některých případech jde i o reakci na nové druhy sociálních problémů, které sebou nese moderní doba. Bohužel ZSS v tomto ohledu není dost flexibilní.
5. Podpora konkurenčního prostředí v sociálních službách. Klienti mají být ti kteří si vybírají z nabídky. Problémem je že nabídka služeb není dostatečně široká a poptávka tak zpravidla převyšuje nabídku.